

Špela Barlič

Na sever!

Filmi, ki se godijo na skrajnem severu, radi gostijo prav posebno sorto bitja in žitja, ki naseljuje njegova odljudna prostranstva. V neskončnih, redko poseljenih, v hlad in temo pogreznjenih planjavah snega in ledu redno vznikajo simpatično čudaški liki, ki znajo na svojih sključenih ramenih nositi še tako asketsko urezано zgodbo in banalnost svojih žalostnih eksistenc utapljaajo v unikatnem obešenjaškem humorju. Če vas navdušujejo v mehko fuzijo patosa in komike zapredeni liki Akija Kaurismäkija in če se vam je v srce usedel suh, temačen humor *Farga* (1996) bratov Coen, vas bo očaral tudi otopeli norveški Odisej Jomar, glavni junak filma *Sever* (Nord, 2009), prvega fikcijskega eksperimenta Runeja Denstada Langla, ki ga je lokalna filmska scena do sedaj poznala le kot režiserja dokumentarcev.

Rune Denstad Langlo za izhodišče svojega prvenca vzame emblematični lik mrzlega severa: razočaranega, frustriranega, odtujenega, osamljenega, do bolečine pasivnega depresivca s pokopano kariero profesionalnega off-piste smučarja in s skoraj ganljivo navezanostjo na kanister žganice. Jomar je tako inertni, da je celo dogodek, ki ga končno spravi v gibanje, v resnici le še eden v vrsti neuspehov, da bi se soočil s konkretnim problemom. Ker je lažje bežati kot gasiti, pusti, da ogenj pogoltno njegovo brunarico, sam pa se vrže na motorne sani in zbeži. In ker že cel teden zabija čas z gledanjem oddaj o tunelskih nesrečah na National Geographicu, ve, da je pred ognjem vedno treba bežati gor, na sever, kajti če kreneš navzdol, padeš pod smrtonosno plahto toksičnih plinov. Smer je torej jasna; še toliko bolj, ker Jomar le nekaj dni prej izve, da v majhnem zaselku na severu živi njegov petletni sin, o katerem se mu do sedaj ni niti sanjalo. Iz požara reši le najnujnejše – alkohol, tablete in cigarete – ter se poda na pot.

Dogajanje se iz temačnih, skromno opremljenih, zamolklo osvetljenih interierjev preseli na bleščečo belino snežnih poljan in akcija naposled dobi svoje mesto v filmu. Ko se Jomar s sanmi znajde pred nezasneženo zaplato cestnega podvoza in

jo, opogumljen s šilcem žganega, strumno ureže čez goli asfalt, se iz antagonistu prelevi v protagonistu. Ne le to, samotni jezdec v snežni puščavi bo zdaj prisiljen komunicirati z ljudmi, ki jih sreča na poti. Ker pa je njegova smer sever, je že na začetku jasno, da bo izkupiček naključnih obpotnih srečanj cvetober skrajno bizarnih puščavnikov, ki poseljujejo surovo norveško divjino. Osamljena deklica s sumničavo babico, homofobni, čustveno sestradani mladenič s tamponom, namočenim v alkohol in prilepljenim vrh obrite glave, ter ostareli Eskim, z verigo priklenjen na sani, so le najbolj slikoviti primerki. Vsak od njih funkcionira kot postojanka, ki Jomarja za silo pokrpa in mu pomaga obnoviti »preživetveni komplet«, vsi skupaj pa ga zlagoma bezajo iz osame, v katero se je zavlekel po živčnem zlomu. V tako neobljudenih predelih sveta človek nima izbire, s kom bo delil svoje misli, in Jomar se mora pač znajti s tistim, kar mu sproti prinaša pot.

Modrikaste večerne zarje, sivi snežni viharji in slikovite, slepeče bele, v tišino pogreznjene širjave, na katerih vsak zvok odjekne z ostrino britve, so idealna pokrajina za vso to ljudsko norost, ki postaja integralni del severnjaške folklore. Na drugi strani pa je nenavaden country soundtrack, ki presenetljivo ubrano podlaga Jomarjevo snežno ježo, hecna westernovska popotnica, ki opozarja, da je Jomar v svojem bistvu lahko kdorkoli – tudi z nepravilnostjo sveta in življenja okuženi godrnjač, samotni kavboj na poti samospoznanja in odrešitve.

Sever je preprosta, nepretenciozna, nizkobudžetna, na dobrem scenariju, vrhunskih igralskih nastopih in osupljivem pejzažu divje norveške narave stoječa štorija, obdelana s protestantsko ekonomičnim zamahom; sveže zapakiran, izviren film ceste, ki raje kot po cesti rine po gorskih brezpotjih. Majhen film s prepoznavnim lokalnim pečatom, obenem pa s širokim dometom in z univerzalno humanistično noto. Za naš filmski prostor pa tudi poučna lekcija iz učinkovitega filmanja s skromnimi sredstvi.